
Krystyna Śreniowska – historia miłości

OMAWIANA/POLECANA KSIĄŻKA:

Krystyna ŚRENIOWSKA: Moje życie, Opracowanie, wstęp i komentarz: Jolanta Kolbuszewska, Rafał Stobiecki, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2018.

Seria: Profesorki Super-Babki

Odcinek nr: 42

Motto:

Miłość jest największą nagrodą za miłość.

Bohaterka niniejszego odcinka to Krystyna Śreniowska¹. Jak wielokrotnie poprzednio pisano - nie jest powszechnie znana bo zwykle nie są znane bohaterki omawianych książek. Pracowała jako profesor historii na Uniwersytecie Łódzkim, urodziła się w 1914 (gdy wybuchła I-sza Wojna Światowa), a zmarła w roku 2013. Przeżyła zatem **99 lat**.

Omawiana książka ma twarde okładki, jest zszywana, a nie sklejana – jak większość książek obecnie wydawanych. Liczy 239 stron, są dwa zdjęcia Bohaterki – pierwsze, na początku, w sepia, jako młodej kobiety ok. 20-letniej, a drugie na końcu – jako emerytka, wykonane przez **Ewę Rubinstein**². Po tejsze fotografii mamy jeszcze: Bibliografię prac naukowych Pani Profesor oraz Indeks Osobowy. Generalnie, książka jest wydana bardzo starannie, format mały, zeszytowy, papier biały o ciekawej fakturze³. W tytule dodano, iż opracowano przypisy. Dokonali tego edytorzy

---

¹ https://pl.wikipedia.org/wiki/Krystyna_%C5%9Areniowska; o Niej w Wikipedii.

² https://pl.wikipedia.org/wiki/Ewa_Rubinstein; o autorce zdjęcia – była córką pianisty Artura Rubinsteina i Anieli Młynarskiej Rubinstein.

³ http://odmieniec.pl/faktura-papieru_xlqe.a; informacja o papierach jako materiałach.

Jolanta Kolbuszewska⁴, Rafał Stobiecki⁵ (pracownicy naukowcy Uniwersytetu Łódzkiego), którzy napisali także „Wprowadzenie” (str. 9 – 25). Oczywiście, przypisy zawsze podnoszą poziom edytorski i powodują iż czyta się rozumiejąc tło wydarzeń. Numery stron umieszczono na marginesach bocznych, w połowie wysokości strony – co również jest rzadkością. Na przedniej okładce jest ponownie zdjęcie Autorki z młodości, a na ostatniej stronie tylnej okładki jest fragment recenzji napisanej przez prof. Andrzeja Wierzbickiego⁶. Uniwersytet Łódzki – uczcił poprzez taką publikację tę wybitną Osobowość.

Można by zadać sobie pytanie – dlaczego nie ma tychże postaci – omawianych w naszej serii – w telewizji, w mediach, dlaczego nie mają swoich ulic⁷. Wyklikanie większości książek graniczy z cudem. Książki często kupowano przypadkowo w księgarniach specjalizujących się tzw. taniej książce. Ściągają one wydawnictwa, które nie „poszły”, obniżają cenę i czekają na wymagających klientów lub takich których skusi niska cena. W takich właśnie miejscach bywały kupowane dzieła z tej serii. Natomiast, omawianą książkę kupiono bezpośrednio u wydawcy – w roku wydania! Odcinki 41 oraz 42 łączą się w pewien sposób między sobą, a mianowicie dotyczą rodzin, gdzie małżonkowie są różnych wyznań, a bohaterki są związane z Łodzią.

Bohaterka pochodzi z tzw. kresów południowo-wschodnich. Urodziła się we Lwowie, ale w młodości mieszkała także w mieście Stryj. Rodzina mojej mamy mieszkała wtedy też w tych okolicach tj. w Borysławiu, na Mrażnicy. Jej ojciec **Kalikst Oppenauer** pracował jako sędzia. Wcześniej był żołnierzem, walczył także w wojnie z bolszewikami w roku 1920, a więc Ona miała 6 lat. **W 1929 rodzina przeniosła się ponownie do Lwowa.**

Nazwisko świadczy iż miała przodków z Austrii lub z Niemiec. Była wyznania rzymsko-katolickiego. We Lwowie ukończyła szkołę średnią – prywatne gimnazjum żeńskie im. Adama Mickiewicza. Studiowała historię na Uniwersytecie im. Jana Kazimierza (Wazy), które to studia ukończyła w 1937 roku. Dodatkowo ukończyła Uzupełniające Studium Dyplomatyczne na Wydziale Prawa UJK. Tam Jej kolegą był Jan Karski⁸ – przyszły Kurier

⁴ <http://www.historia.uni.lodz.pl/index.php/dr-hab-jolanta-kolbuszewska-prof-ul>; edytorka.

⁵ <http://www.historia.uni.lodz.pl/index.php/prof-dr-hab-rafal-stobiecki>; edytor.

⁶ <http://www.inp.uw.edu.pl/?q=kadra/162>; o recenzencie.

⁷ W mieście Łodzi jest jednak szlak wybitnych kobiet. Portrety około 30 wybitnych Łodzianek umieszczono na przystankach tramwajowych/autobusowych. To oryginalny pomysł.

⁸ https://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_Karski; informacja o Janie Karskim, ostatnio wyświetlano film w kinach pt. „Kurier z Warszawy”, który oglądał eseista.

---

z Warszawy – próbujący pokazać władcom z Zachodu informację o sytuacji narodu Żydowskiego pod okupacją hitlerowską.

Strona 42: „obracałam się w kręgach harcerskich”, jak pisze - lokalnym działaczem był jej kuzyn dr (lekarz) Leszek Czarnik, który zginął w 1940 na Łubiance w Moskwie.

Jak pisze przyszłego męża poznała w trakcie Studium Dyplomatycznego. On z kolei uczestniczył w podobnym szkoleniu z zakresu Administracji. Udzielała się także w Kole Historyków. Ta baza dała Jej impuls do pracy naukowej, Jej narzeczony pracował naukowo – robił doktorat z historii prawa polskiego. Uzyskał doktorat **na wiosnę roku 1939**. Natomiast wybuch II wojny światowej pokrzyżowała Jego i Jej plany życiowe. Miała 25 lat!!

Jeszcze jako studentka, w 1935 roku, uczestniczyła w Zjeździe Historyków w Wilnie. Profesorowie doradzali młodym wybitnym ludziom, w nich widzieli przyszłość oraz swoich następców. Czasami pomagali zdobyć wsparcie finansowe. Miała rodzinę w Wilnie. W czasie wolnym była z Ciocią na operetce.

Jej mąż Stanisław (jak o nim pisze Staszek) był wyznania mojżeszowego, ale przyjął wiarę chrześcijańską, zmienił nazwisko z Weisblum właśnie na Śreniowski. Ślub zawarli 21 kwietnia 1940 roku, byli obywatelami Sowieckiej Rosji. Ona pracowała w lwowskim **Ossolineum**, przejętym przez okupantów. W 1941 roku Lwów zajęły wojska niemieckie. Po aresztowaniu teściowej i wywiezieniu jej do Auschwitz – oni przenieśli się do Krakowa. Byli młodzi, wierzyli w swoje szczęście.

Ona bardzo ciepło pisze o swojej rodzinie oraz o rodzinie męża. Obie te rodziny zaakceptowały ich związek całkowicie i z miłością!!

Patron lwowskiego Uniwersytetu to Król Polski o nazwisku Waza, syn Zygmunta III Wazy. Z kolei jego ojciec był protestantem (królem Szwecji), a mama z Jagiellonów katoliczką. Dzieci odwrotnie – Zygmunt był katolikiem, a jego siostra Anna Wazówna – protestantką. Nie było problemu. Anna była wojewodzina na dwóch powiatach w Brodnicy i Golubiu-Dobrzyniu. Jest pochowana w Toruniu, ówczesnie z zborze protestanckim, obecnie kościele katolickim.

Taka była rodzina patrona Ich *Alma Mater*.

Przeżyli wojnę. Mimo iż Jej mąż formalnie był katolikiem, to rysy twarzy podobno świadczyły o jego pochodzeniu. Często musieli zmieniać adresy, gdy wydawało im się, że sytuacja staje się groźna. Ktoś sugerował, że zna fakty. Ktoś inny nawet radził Jej, aby się z nim rozstała, po prostu go zostawiła. Uznała to za szczególnie wstrętne i podłe. Podobnie było rodziną ojca Zygmunta III Wazy – królem szwedzkim Janem – więzionym wraz z żoną (Katarzyną Jagiellonką) na zamku w Turku (obecnie Finlandia). Królowa utraciła trzecie dziecko, ale nie opuściła męża – co jej doradzano.

W omawianej książce są opisane sytuacje dramatyczne. Ona pracowała. Cudem organizowane były czasami pieniądze na łapówki. Podaje także całe łańcuchy ludzi, którzy im pomagali. Niestety szmalcownik przejął ich dokumenty. Wtedy z Krakowa przenieśli się do Warszawy. Tu lipne dokumenty dostali za darmo od Jana Kotta⁹. On sam był spolszczonym Żydem – trudnił się nawet handlem walutą w okupowanej stolicy!!! (str. 98). Przeżył, wyemigrował do USA.

Strona 101: „Pani Irena Kurowska siostra pani prof. Ossowskiej, [...] zaprosiła mnie do siebie [...] Pozwoliła też sprowadzić Staszka. Tam doczekaliśmy wybuchu powstania”. Przeżyli powstanie. Wyszli do obozu przejściowego w Pruszkowie. Tam wyganiano, cywili, którzy przeżyli wszelkie rzezie.

Z obozu przedostali się do Krakowa. Strona 113: „Staszek przesiadywał (*po prostu ukrywał się*) na cmentarzu [...] Przyszedł do mnie późną nocą i szepnął mi: ‘już są’, co znaczyło, że słyszał na szosie język rosyjski”. Dla nich oznaczało to koniec niebezpieczeństwa śmierci ze względu na pochodzenie. Każdy musi sam przeczytać. Wiele życiorysów naszych BOHATEREK to scenariusze filmowe - z poprzednich Heroin tylko niektóre np. Maria Curie, Matka Teresa z Kalkuty¹⁰, Edyta Stein oraz Halina Szwarc **mają „swoje” filmy**. W telewizyjnym obrazie „Doktor Halina” nasza Bohaterka (jednego z poprzednich odcinków) grana jest przez Joannę Kulig.

Po wojnie pracowała w Bibliotece Jagiellońskiej. Ale wkrótce przenieśli się do **Lodzi**. Mieli syna. Mąż podjął pracę na Uczelni. Ona także, i teraz po wojennej zawierusze wróciła do pracy naukowej. Jak podano doktorat obroniła w roku 1956, a zatem w wieku 42 lat!!! Jak mogło potoczyć się ich życie gdyby nie wojna? Gdyby nie wojna...

W 1949 przyszła na świat ich córka Basia, a Staszek miał w tym czasie kolokwium habilitacyjne. Nawet w ciąży była na Zjeździe Historyków w roku 1948 we Wrocławiu. Jak pisze: braciszek był zazdrosny o małą siostrę. Jakoś to wszystko pogodziła i pracowała naukowo – zawsze nie jest łatwo, ale tuż po wojnie było jeszcze bardziej ciężko.

Jej mąż Staszek utopił się w czasie letnich, rodzinnych wakacji nad Bałtykiem w roku 1957 roku – niestety. Może to było związane z osłabieniem zdrowia i nerwów, po przeżyciach wojennych. Wyciągnięto z wody ciało, próbowano ratować, ale bez sukcesu.

Została sama z dwójką dzieci. Jak pisze „moje szczęście się skończyło”.

Mimo wszystko zdobyła habilitację i profesurę. Zaangażowała się w ruch opozycyjny. Protestowała przeciwko wydarzeniom roku 1968, gdy rządząca partia komunistyczna (PZPR) prowadziła akcje m.in. przeciwko profesorom

⁹ https://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_Kott; informacja o literacie.

¹⁰ <https://www.filmweb.pl/film/Matka+Teresa-2003-150785>; informacja o filmie, producentach itp.

---

narodowości Żydowskiej. Przecież w młodości, w harcerstwie nie o takiej Polsce mówili i marzyli. Podobnie działa Jej córka, która była internowana w stanie wojennym. Odwiedziła ją we więzieniu w Gołdapi. Syna Józka spotkał ten sam los – ale uciekł z „internatu” i musiał się ukrywać. Na tym kończą się wspomnienia, na stronie 195.

Część droga wspomnień to aneks. Oddzielny dokument, zatytułowany: <<Uniwersytet Łódzki w latach 1945-1986>>, też Jej autorstwa.

Jej pogląd (podany w aneksie) na pracę naukową (str. 208):

„Sądzę, że w nauce nie wystarczy sama wiedza. Potrzebna jest jej obróbka w głowie, by móc orzekać o sensie i przydatności postrzeganych faktów. Wiedza to nie sztuka dla sztuki. Wiedza to nieodzowny impuls do myślenia, przetwarzania zasobu wiadomości. Myśleniu wymaga luzu, wolnego czasu. Obróbka w głowie poznanego materiału bywa uważana za zbytek, albo lenistwo. Siedzi i myśli – czyli nic nie robi. Jak tu zmierzyć istotę nauki?”

Okazuje się, że wymyślono – za pomocą punktów!!!!!!!!!!!!

Eseista dodałby jeszcze sprawę uczciwości, etyki pracownika nauki. Może każdy z Czytelników zastanowi się na tym, analizując wypowiedzi i postawy profesorów w ostatnich miesiącach.

Jej pisanie o tym nie przyszło nawet do głowy, bo była osobą niezwykle uczciwą, heroicznie odważną oraz nie idącą nigdy na kompromisy. Co za Super-Kobieta!

Polecam książkę z całego serca.

Jest niezwykle wzruszająca i pouczająca.

Literatura dodatkowa

Prace naukowe Bohaterki

1. *Organizacja sejmiku halickiego*, 1938.
2. *Dzieje chłopów w Polsce. Szkic o ustroju społecznym*, 1947.
3. *Zbiegostwo chłopów w dawnej Polsce jako zagadnienie ustroju społecznego*, 1948 (wyd. 2 - 1997).
4. *Uwłaszczenie chłopów w Polsce*, 1955.
5. *Kwestia chłopska w Polsce w XVIII wieku*, 1955.
6. *Materiały do dziejów uwłaszczenia w Królestwie Polskim*, 1961.
7. *Studia nad prawem i stosunkami agrarnymi Królestwa Polskiego*, 1963.

Inne Jej prace (ze scholar.google, w ich formacie)

8. **ŚRENIOWSKA, Krystyna. *Kościuszko bohater narodowy: opinie współczesnych i potomnych 1794-1946*. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1973.**
9. ŚRENIOWSKA, Krystyna. Co to jest szkoła historyczna? *Historyka: studia metodologiczne*, 1983, 13: 127-131.
10. GOLIAS, Marian, ŚRENIOWSKA Krystyna et al.: *Historia dla klasy V*. Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych, 1956. ---- podręcznik szkolny

Prace innych autorów

11. Waldemar Piasecki: JAN KARSKI: Jedno życie. Kompletna opowieść. Tom I (1914-1939) - Madagaskar, Tom II (1939-1945) Inferno. /odpowiednio/ 2015 oraz 2017.

W teźże pracy, autor cytuje fragment zapisków **Jana Karskiego**:

„[...] poznałem ją na seminarium „wielkościowym” profesora Zakrzewskiego, którego uważała za swojego mistrza. Była jego ulubioną studentką. Fascynowała ją postać Tadeusza Kościuszki. Była piekielnie inteligentna i odważna w obronie poglądów. Podobnie jak jej mistrz, uznawała za decydujący czynnik państwowotwórczy – dokonania wybitnych jednostek i ich kult społeczny. Po wojnie trafiła do Łodzi, gdzie szybko stała się czołową postacią Wydziału Historyczno-Filozoficznego tamtejszego Uniwersytetu. Doktoryzowała się z postaci i dokonań profesora Zakrzewskiego {eseista: w 1956 roku}. Naturalnie {nadal} zajmowała się Kościuszką. Była wybitną postacią łódzkiej opozycji. [...]”

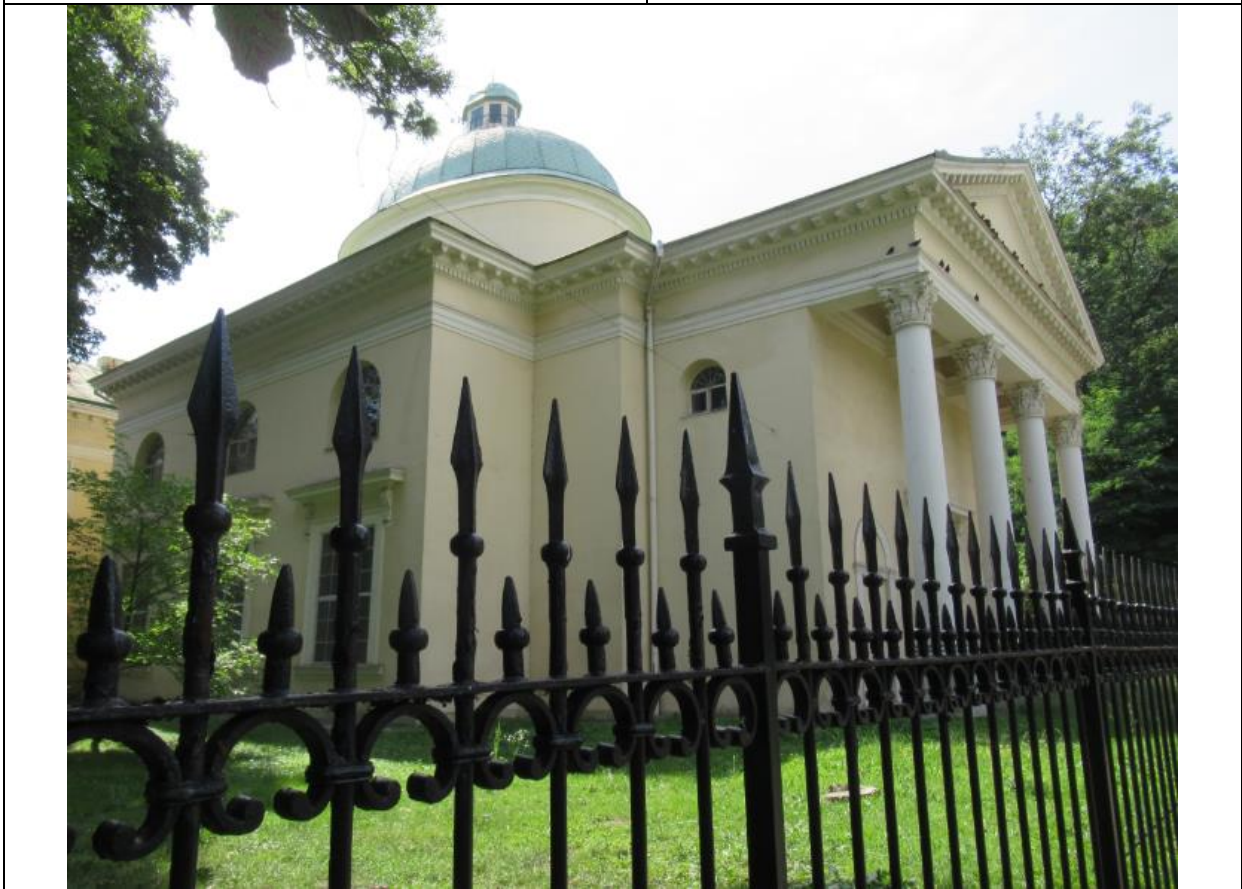
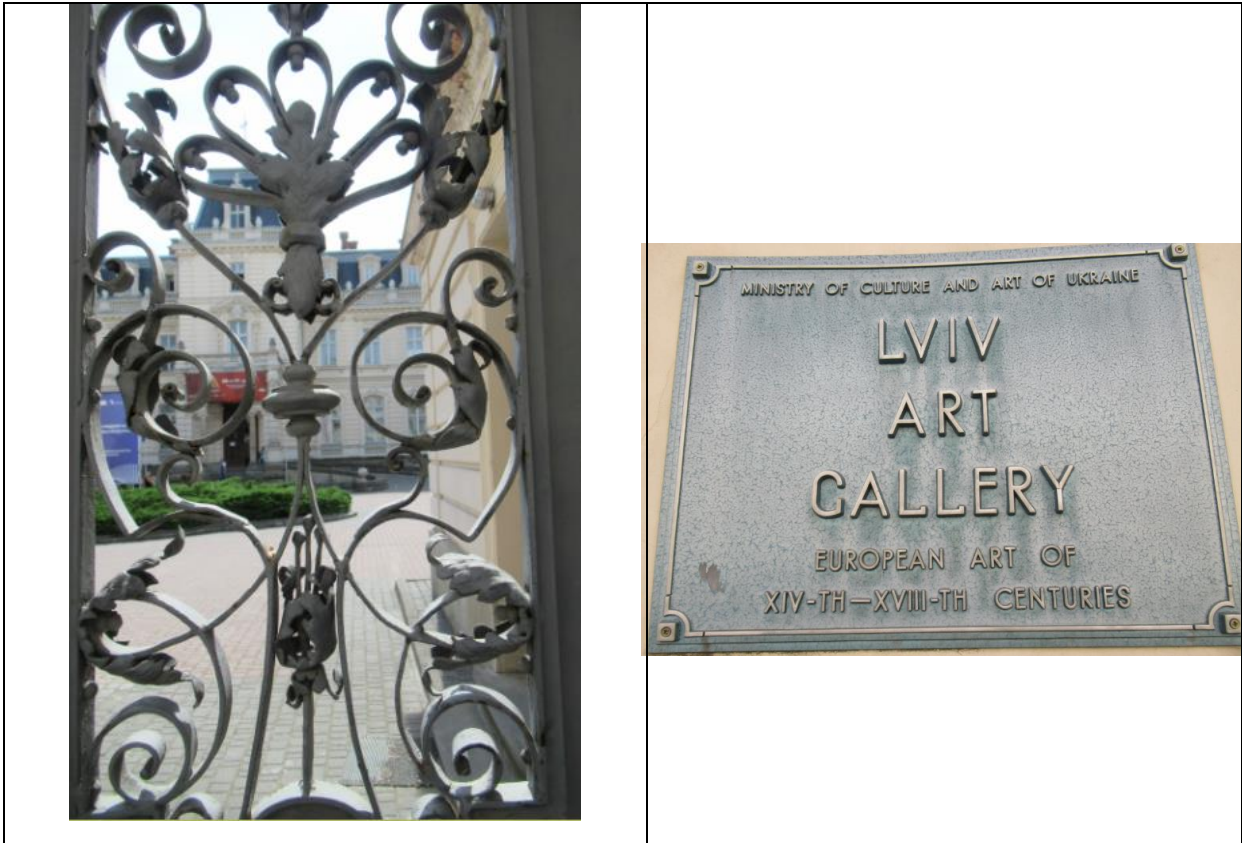
12. STOBIECKI, Rafał: **Krystyna Śreniowska (21 XI 1914 – 12 V 2013)**. *Kwartalnik Historyczny*, 2014, 121.2.
13. KARKOCHA, Małgorzata. Spotkanie wokół pamiętników profesor Krystyny Śreniowskiej, Łódź, 20 czerwca 2018 r. *Studia z Historii Społeczno-Gospodarczej XIX i XX wieku*, 2018, 19: 243-247.

ŚLADAMI BOHATERKI

LWÓW

Budynek Ossolineum - miejsce pracy Bohaterki we Lwowie

Kamienice

Budynek Główny Politechniki Lwowskiej

Hol Politechniki

Park między uczelniami

Budynek Główny Uniwersytetu – tu uzyskała magisterium oraz odbyła dodatkowe studia Podyplomowe, tu także zaczęła pracę naukową w dziedzinie historii, tu doktorat obronił Jej mąż

Klatka schodowa w budynku Uniwersytetu

Opera Lwowska

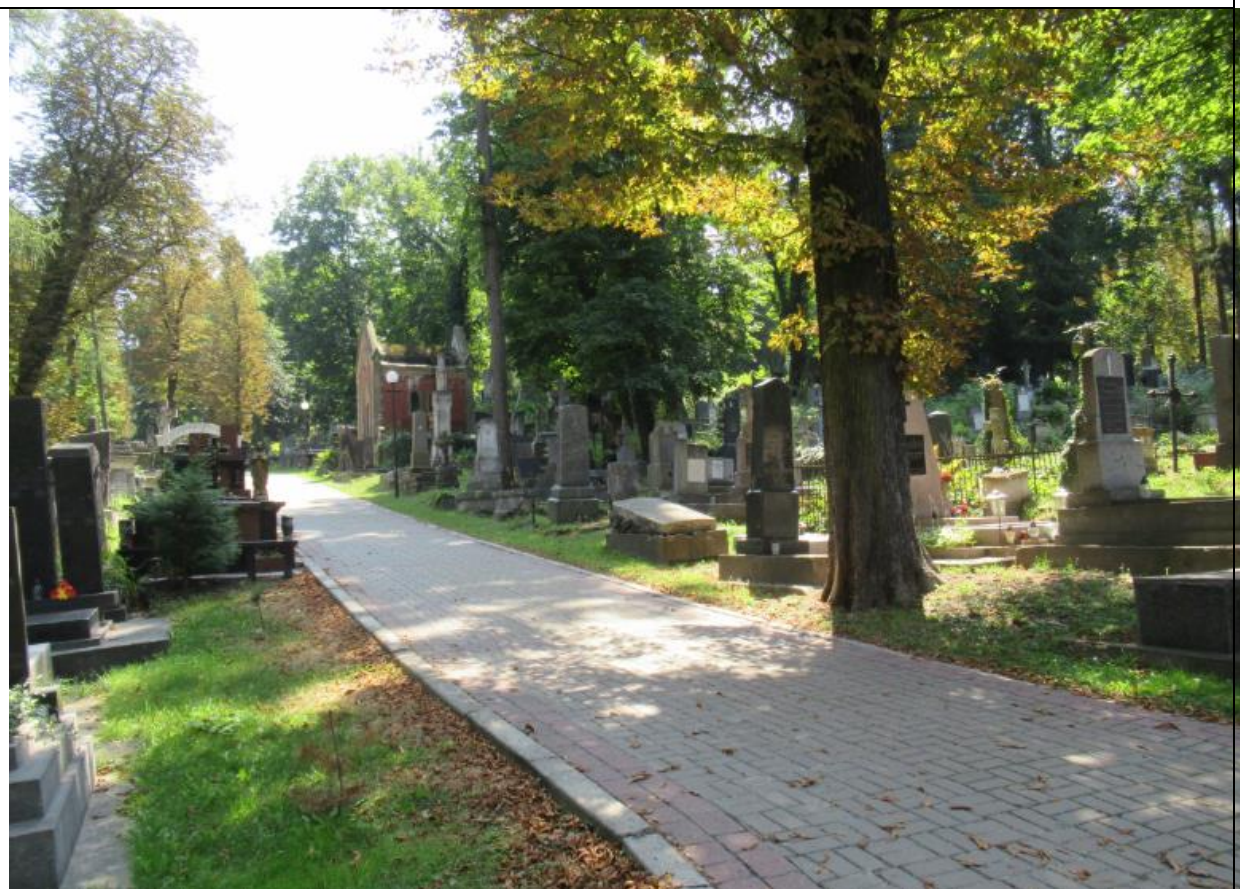

Restauracja Żydowska (tuż obok Cmentarza Łyczakowskiego) – miałem okazję chwilę porozmawiać z właścicielami; specjalne dania rozwożone są dla odbiorców w całym Lwowie!

Cmentarz Łyczakowski

Łódź – miasto kariery naukowej Bohaterki

Popiersie pierwszego Rektora

Budynek Rektoratu – powyższe popiersie znajduje się po lewej stronie wejścia

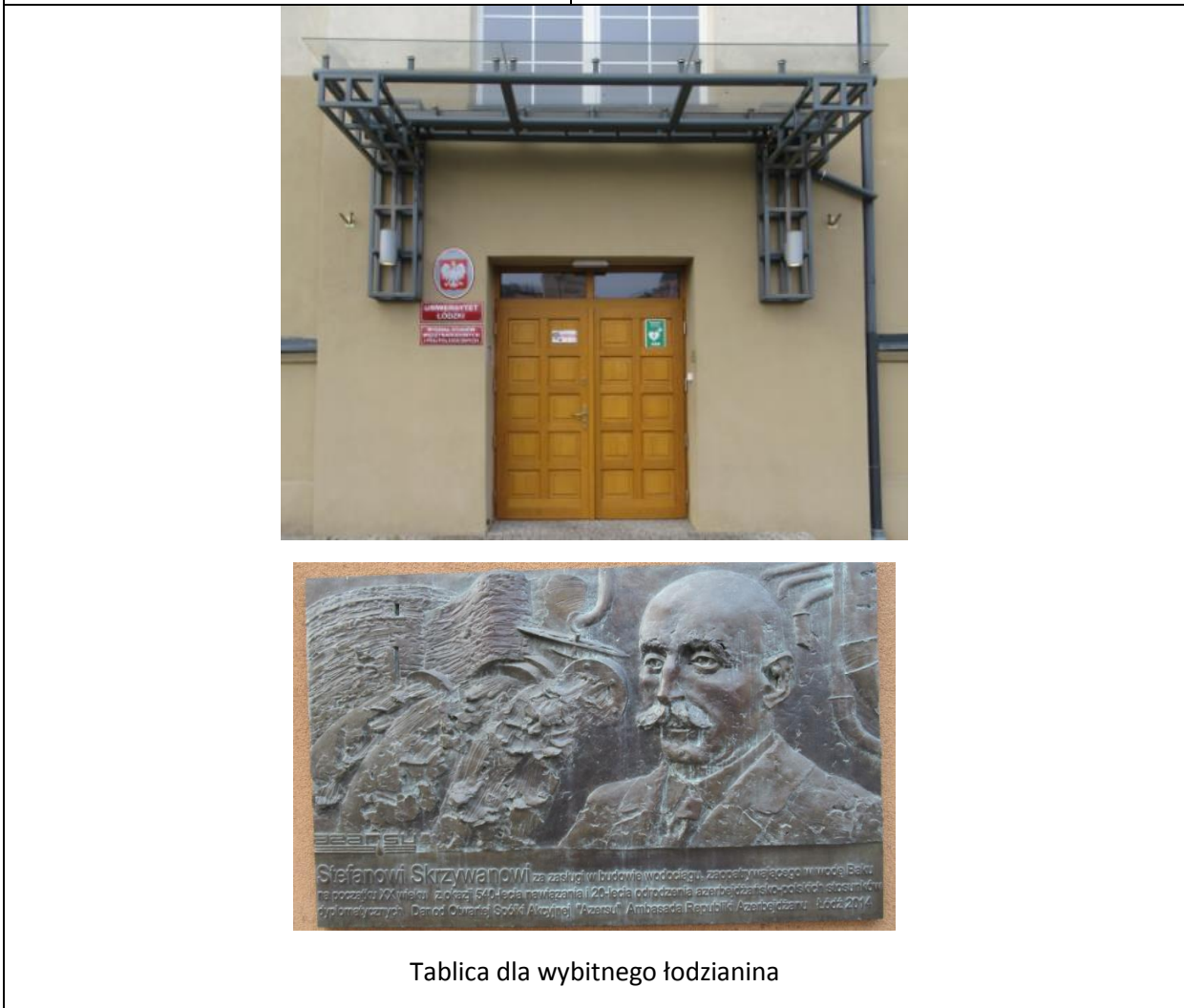

Tablica informująca, że przed wojną była w tym budynku szkoła kupiecka, obok plakat zachęcający do nauki angielskiego, nowe logo Uczelni /u dołu tegoż plakatu/.

Budynek jednego z wydziałów przy ulicy Gabriela Narutowicza

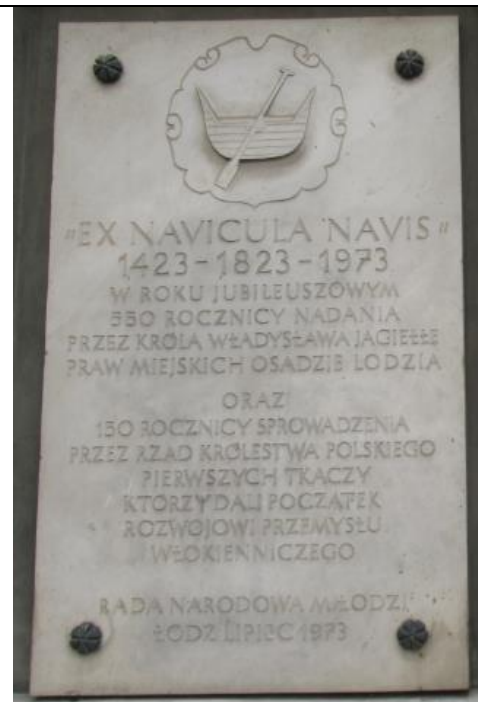

Tablica dla wybitnego łódzianina

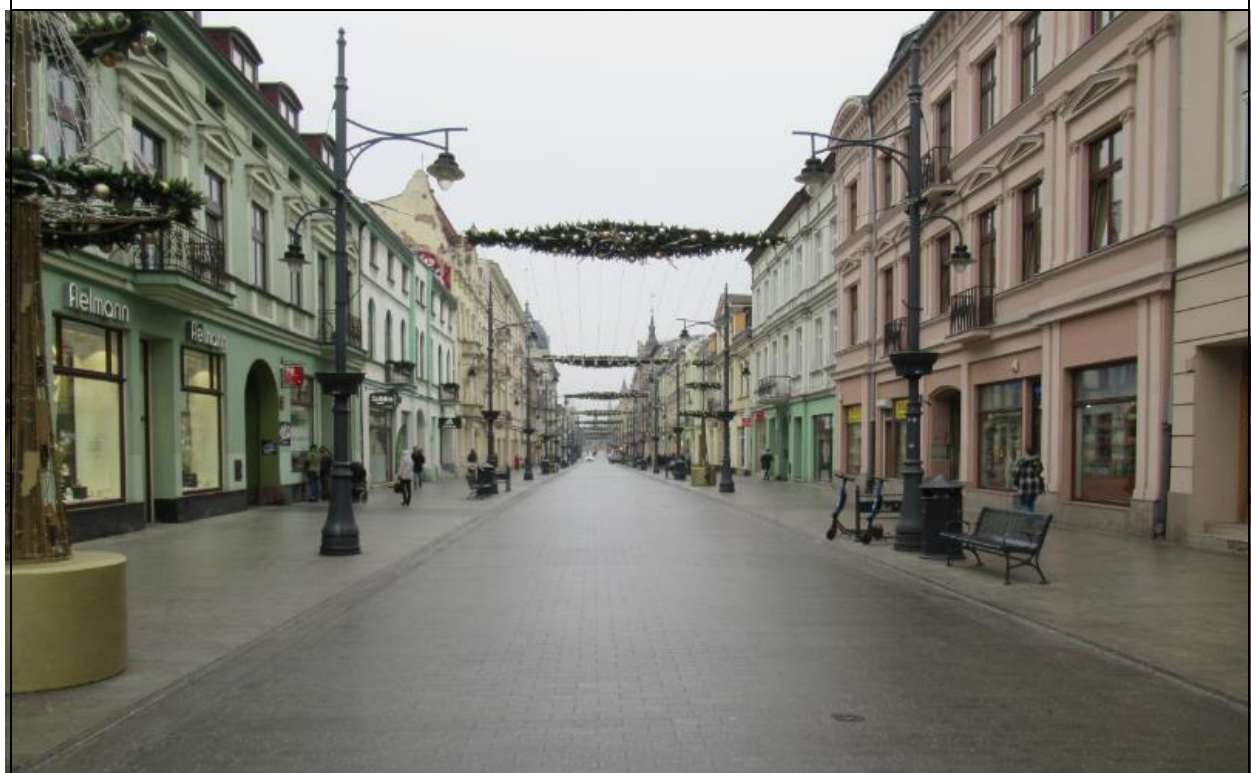
Budynek Sądu tuż obok Uniwersytetu

Pomnik Tadeusza Kościuszki w Łodzi, losy tego Polaka oraz jego idee badała i opisywała nasza Bohaterka; po lewej inna tablica – prawa miejskie dla Łodzi (!) w 1423 roku

Mural

Ulica Piotrkowska w Łodzi

Autor eseju przy jednym z pomników na Piotrkowskiej. Razem z przemysłowcami łódzkiemi.

Obok pomnik latarnika, zapalającego lampy gazowe. Eseista obserwował jego pracę w Bydgoszczy, było to w roku 1962, ale był to może ostatni rok jego pracy.

Zdjęcia wykonał autor eseju: Stan Zawiślak (inne zdjęcia ze Lwowa oraz Łodzi będą zamieszczone przy okazji kilku innych Bohatek związanych ze Lwowem lub Łodzią).